

Dvi kalbos, dvi tapatybės – vienas gyvenimas. Prancūzė Marielle apie gyvenimą Vilniuje ir dvikalbystę šeimoje

Kai Marielle Vitureau iš Prancūzijos pirmą kartą atvyko į Lietuvą 1998-aisiais, ji nė nemanė, kad tolesnis jos gyvenimas, žurnalistės ir vertėjos profesinė karjera tęsis čia, Lietuvoje. Santuoka su lietuviu, čia gimę vaikai pririšo prie Vilniaus. Su Marielle kalbamės, kaip jos vaikams sekasi išlaikyti prancūzų kalbą gyvenant lietuviakalbėje aplinkoje, kodėl prancūzams emigracijoje lengviau išlaikyti prancūzų kalbą nei lietuviams lietuvių.

Dr. Eglė Gudavičienė, Vilniaus universitetas

Asmeninio archyvo nuotraukos

Marielle, Jūsų vyras – lietuvis, gyvenate Vilniuje, auginate tris vaikus. Kaip susilaukę vaikų su vyru sprendėte kalbų klausimą?

Man nereikėjo vyro įtikinėti, kad vaikai turi mokėti abi kalbas. Nuo pat pradžių abiem buvo aišku: aš su vaikais bendrauju tik prancūziškai, jis – tik lietuviškai. Taip ir laikėmės. Jis suprasdavo, ką aš sakau vaikams, aš – ką jis. Toks mūsų „ping-pongas“ visai sklandžiai veikė.

Ar Jūsų vyras mokėjo prancūziškai?

Mokėsi, bet prancūzų kalba niekada netapo mūsų tarpusavio kalba. Susipažinę

ilgą laiką kalbėjome vokiškai, nes abu šią kalbą gerai mokėjome. Paskui, kai pradėjau intensyviai mokytis lietuvių kalbos, pamažu perėjome į lietuvių. Dabar kartais aš šneku prancūziškai, jis atsako lietuviškai – ir abu vienas kitą suprantame.

Kokias mokyklas vaikams rinkote?

Vilniuje galėjome rinktis – prancūzišką ar lietuvišką darželį, mokyklą. Bet dėl darbo laiko ir kainos nutarėme leisti vaikus į lietuvišką. Lietuviška sistema mums pasirodė tinkamiausia.

Trys vaikai – ar visi vienodai moka abi kalbas?

Ne, gana skirtingai. Gal dar įtakos turi tai, kad kai kurie vaikai Prancūzijoje lankė darželį ir mokyklą, kai buvome kuriam laikui ten persikėlę. Vyriausioji dukra abiem kalbom kalba gana apylygiai. Antroji kurį laiką prancūziškai kalbėjo nenoriai, viską suprasdavo, bet atsakinėdavo lietuviškai. Su sūnumi – paradoksas: jis ilgiausiai gyveno Prancūzijoje, net pirmą klasę baigė ten, bet iš visų trijų prancūziškai kalba prasčiausiai, nors turi platų žodyną. Pastebiu, kaip jis kartais

kopijuoja vienos arba kitos kalbos sakinio struktūrą.

Kas jūsų šeimoje formuoja kalbų politiką – labiau Jūs ar vyras?

Principas, kad vaikai turi mokėti abi kalbas, buvo savaime suprantamas. Vyras moka daug kalbų, kalba vokiškai, lenkiškai. Taigi, supranta, kad tai svarbu. Tačiau praktinis indėlis į prancūzų kalbos ugdymą – daugiausia mano.

Ar taisote, koreguojate vaikų kalbą?

Taip, taisome – ypač žodyną, kalbos sklandumą. Bet šeimoje neturime griežtų taisyklių: čia turi kalbėti tik lietuviškai, čia – tik prancūziškai. Vyras truputį mažiau koreguoja, aš gal labiau, bet tai natūralu, juk prancūzų kalba – mano atsakomybė.

O kaip vaikai kalba tarpusavyje?

Vaikai ėmė vartoti prancūzų kalbą, kai dvejiems metams buvome persikėlę į Prancūziją. Grįžome į Lietuvą prieš penkerius metus, bet įprotis kalbėtis prancūziškai niekur nedingo. Ir tai mane šiek tiek stebina. Juk lanko lietuviškas mokyklas, gyvena Vilniuje, o tarpusavyje renkasi prancūzų. Svarstau, gal dėl to, kad prancūziškai lengviau žaisti su kalba. Neseniai vieną vakarą sėdėdami prie stalo kaip tik apie tai kalbėjome. Vaikai sako, kad juokauti, žaisti žodžių žaidimus prancūzų kalboje išeina daug natūraliau. Prancūzijoje turime tradiciją sukeisti žodžių skiemenis vietomis, kalbėti atvirkščiai – kai kurie žodžiai prancūzų kultūroje tapę posakiais. Ir, žinoma, muzika, „YouTube“, serialai – internete gausu turinio prancūzų kalba. Man, kaip mamai, daug lengviau įtikinti vaikus, kad verta mokytis prancūzų kalbos, nes prancūzų kalba yra didelė kalba.

Tai technologijos padeda išlaikyti prancūzų kalbą?

Labai. Kad ir kur gyventum, prancūzų erdvė pasiekiama vieno mygtuko paspaudimu – filmai, knygos, muzika. Atvirkščiai būtų buvę žymiai sudėtingiau. Lietuviams, svetur sukūrusiems šeimas, manau, daug sunkiai išlaikyti lietuvių kalbą. Ypač paaugliams – juk lietuviško turinio, kuris jiems būtų įdomus, yra nepalyginamai mažiau. Maža kalba, mažiau išteklių.

Kai kurie lietuviai tėvai sako, kad namie vis dažniau girdi vaikus kalbant tarpusavyje angliškai, o kaip Jūsų šeimoje?

Mūsų šeimoje tai nelabai aktualu. Išgirstu tik pavienių žodžių, frazių. Kalbant apie anglų kalbos mokymą mokykloje, man rodos, Lietuva tvarkosi labai gerai. Įdomu, kad mano dukros, mokydamosi iki kokios šeštos septintos klasės, vis pastebėdavo,

kad jų draugai lietuviai laisviau ir geriau šneka angliškai. Sakydavau joms, kad tai natūralu, juk jūs mokotės prancūzų kalbos. Dabar to skirtumo nebeliko. Antroji dukra visiškai laisvai kalba. O sūnus mokykloje nepamėgo anglų kalbos, gal dėl griežtos mokytojos, gal dar kas. Tačiau kai reikia bendrauti su draugais, kurie nekalba lietuviškai ar prancūziškai, normaliai susikalba. Be to, jis pradėjo žiūrėti filmus angliškai, kad patobulintų žodyną, daugiau suprastų. Vyriausioji dukra knygas skaito daugiausia prancūziškai ir lietuviškai. Antrajai dukrai knygos anglų kalba – numeris vienas. Kadangi ji nelabai mėgsta skaityti, mes išvis džiaugiamės, kad ji skaito. Jai labai sunku rasti tokio turinio knygą, kurią norėtų skaityti lietuviškai.

Beje, jeigu lygintume, turiu dukterėčią ir sūnėną Prancūzijoje. Jie kalba angliškai žymiai prasčiau ir ne taip užtikrintai kaip mano vaikai. Bet matau, kad ir Prancūzijoje padėtis pamažu keičiasi. Tam įtakos turi filmų platformos, pavyzdžiui, „Netflix“, kur daug turinio anglų kalba, juk vertimai dažniausiai vėluoja. Tad jaunimas žiūri serialus anglų kalba. Šiais laikais žmonės mokosi kalbų ne mokykloje, o iš ekrano.

Jeigu reikėtų apibrėžti tapatybę, kaip manote, kas yra Jūsų vaikai – lietuviai, prancūzai?

Kai būdavo maži, sakydavo: „Aš pusė pusė.“ Sakydavau: „Ne. Tu esi ir ir.“ Kartais Lietuvoje juos laiko prancūzais, o Prancūzijoje lietuviais. Aišku, Lietuvoje lengviau, nes vaikai turi lietuviškas pavardes. Manyčiau, jie gal labiau save laiko lietuviais negu prancūzais, nes čia eina į mokyklą, čia gyvena. Nors, be abejo, jiems labai svarbi ir prancūziška kultūrinė tapatybė. Be to, daugėja vaikų, gimusių mišriose šeimose, tad su laiku gal tai nebus toks didelis išskirtinumas, bus normalu.

O Jūs pati – kas esate?

[*juokiasi*] Gal vilnietė. Lietuve savęs pavadinti neišeina. Bet Lietuva man davė viską. Atvykau 1998-aisiais, neplanavau likti – ir likau. Nors visada yra tas žvilgsnis iš šono. Pradžioje viską sugeri, viskas gerai, bet po kurio laiko imi justi nuovargį, ypač kalbėdama kita kalba. Nors, atrodo, kalbi laisvai, viską supranti, bet ilgesnį laiką pagyvenusi Prancūzijoje pajutau, kiek daug pastangų Lietuvoje kasdien turiu įdėti. Kitas man svarbus dalykas – žinojimas, kad esame Europos Sąjungoje. Tai teikia saugumo jausmą. Tačiau matėme, kas nutiko Jungtinėje Karalystėje su „Brexitu“, ir tada supranti, kad nieko nėra amžino. Na, dėl savęs pačios tai man viskas aišku, bet kartais pagalvoju apie savo vaikus. Įtraukiau juos su dviem tapatybėm, čia buvo mano pasirinkimas, juk jie patys nieko nepasirinko.

Dėkoju Jums už pokalbį.

Šis straipsnis parengtas vykdant VLKK remiamą Valstybinės kalbos vartojimo, norminimo ir sklaidos programos projektą „Šeimų kalbų politika ir tapatybė“ (sutartis Nr. K-5/2025).